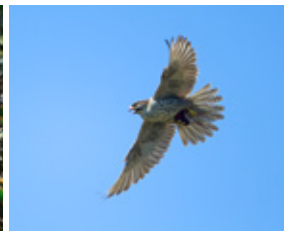

Fylkesmannen i Oppland

Fra skytefelt til nasjonalpark

August 2015

www.fylkesmannen.no/oppland

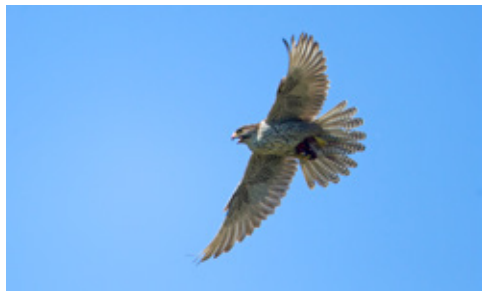
 facebook.com/fylkesmannenoppland

Palsmyr er en særegen naturtype som vi i hovedsak finner helt nord i landet og i noe mindre utbredelse i Dovreregionen. Naturtypen er truet på grunn av klimaendringer. Palsler består av torvhauger med en frossen kjerne, dannet som følge av permafrost. Bildet er fra Haugtjønnin palsområde, Dovre (utenfor skytefeltet).

Dovreløvetann.

Jaktfalk.

(Stortingsvedtak, 23. mars 1999:

«Hjerkinn skytefelt legges ned i samsvar med pkt. 7.2 i St.meld. nr. 11 (1998-99) som ledd i en omfattende plan for utvidet vern av Dovrefjell gjennom Sunndalsfjella nasjonalpark, som forlengelse av Dovrefjell nasjonalpark, og landskapsområder vestover fra Rondane nasjonalpark, jf. Ny landsplan for nasjonalparker i St.meld. nr. 62 (1991-92).»)

EN NY ÆRA FOR DOVREFJELL

Før var det Hjerkinn skytefelt. Nå er det «en stor hvit flekk» på kartet – midt i et nesten sammenhengende verneområde fra Sunndalsfjella i nordvest til Rondane i sørøst. Verneområdene sikrer et av Europas mest intakte høyfjellsøkosystemer. I framtida kan det tidligere skytefeltet bli en del av dette, blant annet gjennom utvidelse av Dovrefjell-Sunddalsfjella nasjonalpark.

Det vil innlede en ny æra for Dovrefjell og Hjerkinn.

Til beste for naturen, nasjonen og lokalsamfunnet

Stortingets ønske i 1999 var å legge ned skytefeltet, tilbakeføre det til naturlig tilstand og innlemme det i eksisterende verneområder. For å få til dette er det siden gjort omfattende planarbeid og bevilget nærmere 600 millioner kroner til det som er norgeshistoriens største naturrestaureringsprosjekt.

Vedtaket ble gjort samtidig med, og var en forutsetning for, at opprettelsen av et nytt Regionfelt Østlandet gikk gjennom i Stortinget. De store naturinngrepene som opprettelsen av det nye regionfeltet innebar, kompenseres nå ved at vi får tilbake natur på Dovrefjell.

Hele feltet ryddes for eksplosivrester. Veger, bygninger og andre større inngrep fjernes og tilbakeføres. Viktige leveområder for villrein, fjellrev, moskus, jaktfalk, myrhauk, dovreløvetann og en rekke andre sårbare arter blir sikret for framtida. For lokalsamfunnet vil det innebære at området får en annen verdi, med nye muligheter for markedsføring og framtidig næringsutvikling.

Forsvarsbygg startet sin del av arbeidet i 2006 og skal være ferdig i 2020.

Vi får en plan...

Arbeidet med verneplanen startet i 2013. Området som utredes er litt større enn det tidligere skytefeltet (ca. 179 km²). Verneverdiene i området danner grunnlaget for et forslag om vern, men forholdet til andre samfunnsinteresser skal også avklares. Det er lagt opp til en åpen og inkluderende prosess i planarbeidet.

Ved siden av nasjonalpark, er landskapsvern og biotopvern aktuelle verneformer. Det er laget en første skisse med to alternativer (henholdsvis med og uten Snøheimvegen), som er utgangspunkt for konsekvensvurderinger i 2015. Det blir full konsekvensutredning for landbruk og reiseliv med eksterne utredere. Fylkesmannen skal selv

belyse konsekvenser for verneverdiene og øvrige temaer.

Et verneforslag skal sendes på høring i 2016. Klima- og miljødepartementet har i juli 2015 kommet med nye føringer til verneplanarbeidet: Departementet ber om at verneforslaget, når det sendes til høring, inneholder et forslag om vern av hele eller deler av området som landskapsvernområde, som et alternativ til vern av hele eller deler av området som nasjonalpark. Et av alternativene skal videre åpne for at Snøheimvegen, Vålåsjøhøvegen og veien inn til Vesllie/Rolstadsetra skal bestå.

Etter høring skal Fylkesmannen oppsummere høringsuttalelsene og gjøre eventuelle justeringer. Det er Fylkesmannen som har det endelige ansvaret for å avveie hensynene mellom brukerinteresser og verneverdier og fremme et verneforslag på bakgrunn av dette. Forslaget går via Miljødirektoratet til Klima- og miljødepartementet. Departementet vil forberede endelig vedtak av Kongen i statsråd (regjeringen). Verneplanen trer i kraft den dagen den vedtas, tidligst i 2017.

Vernet vil ikke innebære noen hindringer for sluttføring av naturrestaureringsarbeidet. Dovrefjell nasjonalparkstyre vil få ansvaret for framtidig forvaltning av området.

Den problematiske Snøheimvegen og øvrige vegnett

Om Snøheimvegen skal bli liggende eller ikke, er ennå ikke avgjort. Den beste kombinerte løsningen for villrein og folk kan være at Snøheimvegen består. Det var konklusjonen i «Horisont Snøhetta», sluttrapporten fra det store forskningsprosjektet som ble gjennomført i perioden 2009-2013. Denne konklusjonen forutset-

ter et strengt regime for reguleringer av ferdsel gjennom bruk av skyttelbuss, forbud mot privatbiler og at ferdselen for øvrig er begrenset. Alternativet er å tilbakeføre veien. Forsøket med skyttelbuss er videreført fram til 2017. Samtidig innhentes det mer kunnskap om ferdsel, trafikkutvikling og villreinsens arealbruk. Spørsmålet om Snøheimvegen skal tilbake til Stortinget i 2017.

Flere har tatt til orde for å få en revurdering av vedtaket om å tilbakeføre det øvrige vegnettet, først og fremst av hensyn til beitebrukerne. Stortinget pekte senest i 2013 på at «øvrige veiger» skal tilbakeføres i tråd med prosjektplanen for naturrestaureringsarbeidet. En av de største miljøgevinstene i prosjektet er nettopp knyttet til tilbakeføring av vegene, fordi det vil innebære mindre forstyrrelser for blant annet villreinen. Prosjektplanen er resultat av en grundig planleggingsprosess med mange utredninger i forrige runde (2001-2005).

Fylkesmannen har likevel tidlig i verneplanprosessen «satt døra på gløtt» for å konsekvensutrede og vurdere enkelte vegstrekninger av stor betydning for brukerinteressene. Klima- og miljødepartementet har presisert dette mer tydelig gjennom nye føringer fra juli 2015 (se over).

Klima- og miljødepartementet vil vurdere hvordan spørsmålet om Snøheimvegen skal tilbake til Stortinget i 2017, samtidig som departementet forbereder vernevedtak.

Villrein.

Historien i kortform:

- 1923:** Området tas i bruk som skytefelt
- 1999:** Stortingsvedtak om nedleggelse, tilbakeføring og vern
- 2001-2005:** Planleggingsfase
- 2006:** Forsvarsbygg starter tilbakeføringen
- 2008:** Bruken av skytefeltet opphører
- 2013:** Fylkesmannen starter verneplanarbeidet
- 2015:** Verneforslag utarbeides og konsekvensvurderes
- 2016:** Høring av et verneforslag
- 2017:** Endelig beslutning om Snøheimvegen (Stortinget)
- 2017/2018:** Endelig vernevedtak (Kongen i statsråd)
- 2020:** Tilbakeføring av skytefeltet er ferdig

Meandrerende elveløp i Grøndalen.

VERD Å VERNE

Verdifullt og sårbart plante- og dyreliv

Dovrefjell har i mer enn 160 år hatt status som det mest artsrike fjellområdet i Nord-Europa. Artsrikdommen skyldes forekomster av kalkholdige bergarter, næringsrikt jordsmonn og stor variasjon i klima.

Enestående i verden

I det tidligere skytefeltet er det registrert 33 spesielt verdifulle naturtypelokaliteter, blant annet kalkrike fjellpartier, rikmyr, meandrerende elveløp og palsmyr. Det er registrert 358 karplanter, hvorav 18 arter er nær truet eller truet av å dø ut. Noen ytterst få arter, som knutshørapp og dovreløvetann, er bare funnet i Dovrefjellområdet og ingen andre steder i verden.

Enestående i Europa

Det tidligere skytefeltet har svært viktige kvaliteter og helårsressurser for villreinstammen i Snøhetta. Sammen med villreinstammene i Rondane, Knutshøg og Sjønkletten utgjør den de siste restene av den mest

opprinnelige ville europeiske fjellreinen. Området har godt med vinterbeite, noe som er en begrensende faktor for villreinen i Snøhetta. Beitet og trekkorridorene i dette området er en viktig del av det årlige, storskala trekket rundt Snøhetta, som er av vesentlig betydning for villreinstammen.

Enestående i Norge

Dovrefjell huser i dag Norges største delbestand av fjellrev. Bestanden på Snøhetta/Dovrefjell ble ansett for å være utdødd da utsetting av fjellrev startet i 2007. Fjellreven er en kritisk truet art, med ekstrem høy risiko for å dø ut. De senere årene har det vært en positiv utvikling for fjellrev på grunn av et eget avlsprogram. Det er mange gamle fjellrevhi i skytefeltet. Fjellreven benytter ofte det samme hiet og et hi kan ha vært i bruk i flere hundre år. Etter 2010 er det registrert yngling i det fri på Dovrefjell. Dette gir håp om at det er mulig å reetablere en levedyktig bestand av fjellreven her.

Viktig for Oppland

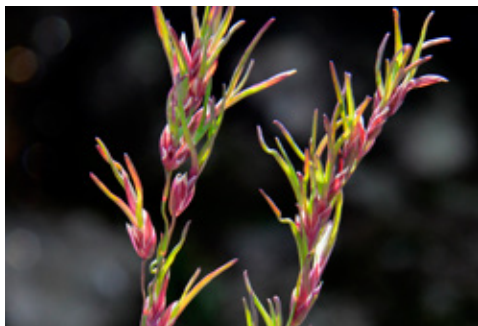
Andre arter som er sårbare for forstyrrelser i området er blant annet jaktfalk, myrhauk og trane. Jaktfalken er særlig sårbare for forstyrrelse fordi den er nært knyttet til et fåtall reirlokalteter. Paret er i reiområdet hele året. Myrhauk og trane er arter vi har et spesielt ansvar for i Oppland. Området er videre viktig for en rekke andre fuglearter, blant annet ender og vadefugler. Flere av fugleartene står også oppført på lista over utrydningstruede arter. I alt fem delområder i skytefeltet er pekt ut som verdifulle for fuglefaunaen. Betydningen for fugl er særlig viktig i sammenheng med andre områder på Dovrefjell, blant annet Fokstumyra.

Andre verneverdier

Kulturminner, kvartærgeologi og landskapet i seg selv er andre verneverdier. Totalt er det registrert 257 kulturminnelokaliteter og 418 enkeltminner i området. Av lokalitetene er 158 fra før-reformatorisk tid (før år 1537). De er derfor automatisk fredet. Det kanskje mest spennende funnet i skytefeltet er det store massefangstanlegget for villrein på Vålåsjøhøi, bestående av steinsatte stolpefester i ruseform datert til 1200-tallet. Kvartærgeologiske forekomster viser bevegelsesretningen for isen under siste istid. Særlig Grøndalen har store landskapsmessige kvaliteter med den meanderende Grøna i dalbunnen, i tillegg til kvartærgeologiske, botaniske og ornitologiske kvaliteter.

Myrhauk.

Knutshørapp.

Fjellrev.

MER INFORMASJON:

Norges historiens største naturrestaureringsprosjekt: www.forsvarsbygg.no/hjerkinn
Verneplanprosessen for tidligere Hjerkinnskytefelt: www.fylkesmannen.no/hjerkinn

August 2015

Foto: Annika Hofgaard (NINA), Rolv Hjelmsstad, Thor Østbye, Olav Strand (NINA), Fylkesmannen i Oppland, Rolv Hjelmsstad, Roger Brendhagen

**Fylkesmannen i Oppland
har følgende avdelinger:**

- Landbruksavdeling
- Helse- og sosialavdeling
- Miljøvernavdeling
- Oppvekst- og utdanningsavdeling
- Administrasjonsavdeling

- Samordnings- og beredskapsstab

Besøksadresse Gudbrandsdalsvegen 186, Lillehammer

Postadresse Postboks 987, 2626 Lillehammer

Telefon 61 26 60 00

E-post postmottak@fmop.no

www.fylkesmannen.no/oppland

 fylkesmannenoppland.wordpress.com

 youtube.com/fylkesmannenoppland

 twitter.com/fylkesmannenopp

